

PERSPECTIEVENNOTA 2021-2024

versie voor het algemeen bestuur 8 september 2020

Perspectievennota 2021-2024

Waterschap Rijn en IJssel

Inhoudsopgave

1. Inleiding	3
2. Omgevingsanalyse	4
Landelijke kaders en ontwikkelingen.....	4
Regionale ontwikkelingen.....	6
3. Programma Watersystemen	9
Omgaan met klimaatverandering	9
Schoon en Gezond water	10
Systeem op orde	12
Ontwikkeling investeringen.....	13
Totale lasten Watersystemen.....	14
4. Programma Waterveiligheid	15
Uitwerking plannen en beleid	15
Toetsing en dijkverbetering	16
Zorgplicht en instandhouding	17
Ontwikkeling investeringen.....	17
Totale lasten Veiligheid	18
5. Programma Afvalwaterketen	19
Waarde van de waterketen 2050	19
Schoon water en de afvalwaterketen	19
Energie en CO2.....	19
Circulariteit	20
Ontwikkeling investeringen.....	20
Totale lasten Afvalwaterketen	21
6. Bedrijfsvoering	22
I-Strategie en informatiemanagement.....	22
Omgevingswet.....	22
Huisvesting.....	23
Strategische personeelsplanning	23
7. Financiële verkenning en meerjarenraming.....	24
Ontwikkeling financieel-economische parameters (lasten)	24
Ontwikkeling financieel-economische parameters (baten).....	26
Afschrijvingsbeleid.....	27
Meerjarig financieel perspectief.....	27
Opmaat naar begroting en meerjarenraming	28
Netto lasten 2021 per programma.....	29
Ontwikkeling weerstandsvermogen.....	29

1. Inleiding

Bijzondere tijden vereisen aanpassingsvermogen en creativiteit. Met deze woorden beginnen we de perspectievennota want bijzondere tijden zijn het. Sinds 30 december 2019 zijn we op de hoogte dat er een nieuw virus in de wereld is. Wat wij destijds nog niet konden voorzien is dat de impact voor de wereld, Nederland, Waterschap Rijn en IJssel en een ieder als individu zo groot zou zijn. Hoe groot? Dat is nog steeds niet duidelijk en zal de komende tijd stukje bij beetje meer inzichtelijk worden. Met deze onzekerheid in het achterhoofd is deze Perspectievennota opgesteld.

In een “normaal” jaar heeft u als algemeen bestuur een perspectievennota (PPN) eind juni. Deze perspectievennota heeft een kaderstellende functie voor de Begroting en de meerjarenraming. De basis hiervoor is het waterbeheerplan alsook de afspraken tussen de fracties in het algemeen bestuur, zoals opgenomen in het bestuursakkoord 'Samen een duurzame toekomst creëren'. Gezien de uitbraak van het Covid-19 virus en de daarbij horende onzekerheid is er gekozen om de PPN te gebruiken als een opmaat naar de begroting. Uiteraard met als doel om zoveel mogelijk duiding te kunnen geven aan de gevolgen van de ontstane crisis zonder daarbij te denken dat er nu geen onzekerheid meer is. Deze blijft onveranderd groot ten tijde van het opstellen van deze PPN. Door de PPN te gebruiken als een opmaat naar de begroting is het proces anders verlopen. De focus van de PPN ligt op het inventariseren van de mogelijke impact van de crisis. Hierbij ligt het zwaartepunt op het jaar 2021. Voor dit jaar (2021) is besloten om het te beschouwen als een “tussenjaar”. Dit jaar zal beleidsarm worden opgesteld, wat inhoudt dat er geen nieuw beleid wordt opgenomen en bestaand beleid wordt uitgevoerd zoals dit bij de programma's verder wordt toegelicht. Nieuw beleid en ambities kunnen vormgegeven worden in het Waterbeheerplan (WBP) dat in zal gaan in het jaar 2022. Bovendien geeft het ons tijd om meer inzicht te krijgen in de langere termijn gevolgen van de corona crisis.

In deze perspectievennota is daarom gekozen om het meerjarig perspectief zoals dat is vastgesteld in de Begroting en Meerjarenraming 2020 – 2023 als vertrekpunt te nemen. Zo is het uitgangspunt voor de PPN gelijk aan de Meerjarenraming 2020-2023. Vervolgens zijn op basis van een uitgebreide externe en interne analyse zo goed mogelijk de effecten van de Corona crisis alsook de overige (economische) ontwikkelingen inzichtelijk gemaakt, zonder daarmee de onzekerheid te elimineren aangezien de corona crisis nog steeds voortduurt. Hierbij is intensief contact geweest met externe partijen om een goed beeld te krijgen van de impact op ons gebied. Hierdoor is het waterschap in staat om ontwikkelingen gebied specifiek te maken. De verworven inzichten wijzen erop dat ook ons waterschap geraakt wordt door de gevolgen van de coronacrisis in de komende periode.

Daarmee ziet de omgevingsanalyse die altijd in de PPN is opgenomen er ook anders uit. Allereerst zal er een samenvatting zijn van de omgevingsanalyse die ook in de vorige PPN zat, aangezien die nog steeds relevant is en de basis voor ook deze PPN. Uiteraard is ook helder dat in deze “nieuwe werkelijkheid” veel veranderd is. Vandaar dat een aantal uitgangspunten vanuit de omgevingsanalyse beschreven worden en toegelicht.

Vervolgens wordt uitwerking gegeven voor de speerpunten uit het bestuursakkoord vertaald naar de drie programma's van het waterschap: Waterveiligheid, Watersystemen en Afvalwaterketen. De gewenste uitvoering is financieel doorgerekend voor de periode 2021-2024. Door de grote mate van onzekerheid ziet de PPN er dit jaar ook in de financiële presentatie anders uit. Er is gekozen om de voorgaande meerjarenraming als basis te gebruiken voor deze PPN. Daarbij is gekozen om geen ambitie toe te voegen in de PPN. Dat heeft twee oorzaken. De eerste is dat er veel onzekerheid is gekomen door het Corona virus waardoor het uitvoeren van de reeds bestaande ambitie al uitdagend is. Ten tweede omdat we in het laatste jaar van het WBP zitten en het nieuwe water beheer programma opgesteld wordt.

2. Omgevingsanalyse

De omgevingsanalyse bestaat uit twee delen. Allereerst een samenvatting van de gebruikelijke omgevingsanalyse en daarnaast een analyse van de omgeving als gevolg van de uitbraak van het Covid-19 virus en als een gevolg daarvan de ontstane corona crisis. Uiteraard zijn dat inschattingen van de gevolgen en is de onzekerheid niet weg en op sommige gebieden blijft deze onverminderd groot. Voor de komende periode geeft het bestuursakkoord 'Samen een duurzame toekomst creëren' richting aan onze agenda en aan hoe wij als waterschap met onze partners invulling willen geven aan de maatschappelijke opgaven. Daarnaast geeft het WBP 2016-2021 een houvast aangezien 2021 het laatste jaar van uitvoering van het huidige WBP is.

Landelijke kaders en ontwikkelingen

Klimaat, Ruimte en Water

Vanuit het in 2018 opgestelde Interbestuurlijk Programma (IBP) wordt het steeds belangrijker om als één overheid op te treden. Het IBP benoemt een aantal thema's waarop het Rijk, provincies, gemeenten en waterschappen samen willen optrekken, ook richting inwoners en bedrijven. Dit geldt o.a. voor klimaatadaptatie, energie en vitaal platteland.

Voor deze onderwerpen wordt - naast een landelijke afstemming - ook een regionale samenwerking gestimuleerd. Februari 2020 is er een evaluatie geweest van het IBP na de eerste twee jaar samenwerking. Hieruit kwam naar voren dat er een goede samenwerking is maar dat er wel een 7-tal aanbevelingen zijn voor de verdere samenwerking. Deze hebben met name betrekking op de hoeveelheid van aandachtsvelden, de betrokkenheid van alle partijen de tijd en de continue dialoog.

Naar aanleiding van droogte in 2018 is het grondwaterbeheer op de hoge zandgronden in Oost en Zuid-Nederland ook op landelijk niveau geagendeerd als een urgente opgave. De minister van Infrastructuur en Water adviseert namens de landelijke Beleidstafel Droogte om in te zetten op structurele maatregelen gericht op voorraadbeheer van het grondwater. Vanuit het Deltafonds en door financiering van de overige overheden is voor de komende jaren een bedrag van € 800 mln. beschikbaar.

De Deltabeslissing Zoetwater wordt uitgewerkt binnen ons programma Watersysteem. De Deltabeslissing Ruimtelijke Adaptatie wordt uitgewerkt binnen de programma's Waterveiligheid (overstromingsinformatie) en Watersysteem (stresstesten). De Deltabeslissingen Waterveiligheid en Rijn-Maas Delta worden uitgewerkt binnen het programma Waterveiligheid (nieuwe normering en samenspel rivierverruiming en dijkversterking). De overige Deltabeslissingen zijn voor ons beheergebied niet van toepassing.

Schoon en Gezond Water

Voor het waarborgen van de waterkwaliteit in Europa is in 2000 de Kaderrichtlijn Water (KRW) van kracht geworden. We naderen de derde en laatste planperiode 2021-2027 van de KRW en daarmee de afgesproken uiterlijke termijn om aan de ecologische en waterkwaliteitsdoelen op basis van de KRW te voldoen. November 2020 zal het kabinet de nieuwe stroomgebiedsbeheerplannen vaststellen.

Op landelijk niveau hebben de overheden en andere partners zich via de Delta-aanpak Waterkwaliteit verbonden om gezamenlijk aan de overkoepelende ambitie voor schoon

Deltaprogramma

In 2014 zijn vanuit het Deltaprogramma de volgende Deltabeslissingen vastgesteld:

- Waterveiligheid
- Zoetwater
- Ruimtelijke Adaptatie
- Rijn-Maasdelta
- IJsselmeergebied
- Strategische Beslissing Zand

De eerste drie thema's zijn in regionale Voorkeursstrategieën (2015) uitgewerkt. De maatregelen uit deze strategieën worden jaarlijks geactualiseerd in de Deltaplannen Waterveiligheid, Zoetwater en Ruimtelijke Adaptatie. Voor de realisatie van een aantal thema's uit het Deltaprogramma is budget in het Deltafonds gereserveerd.

water te werken. Dit is een programmatische aanpak waarmee de partijen sturen op de samenhang en voortgang van lopende (deel)trajecten op het gebied van waterkwaliteit, drinkwater en zoetwater.

Waterveiligheid en overstroming

Waterveiligheid vormt een belangrijke en vanzelfsprekende wettelijke opgave voor het waterschap. In de 'Alliantie voor het Hoogwaterbeschermingsprogramma' (HWBP) werken waterschappen en Rijkswaterstaat samen aan de waterveiligheid van Nederland. Het Rijk en de waterschappen zijn samen verantwoordelijk en dragen ieder 50% bij aan de kosten van het programma. De Alliantie bereidt zich voor op de volgende fase in het HWBP, waarin naast het uitvoeren van nieuwe verkenningen steeds meer projecten in de plannings- en realisatiefase komen.

Internationaal samenwerken

Er is wereldwijd vraag naar de kennis en ervaring van de Nederlandse waterschappen. Die vraag betreft de combinatie van 'water governance' en op uitvoering gericht beheer van watersystemen, waterkeringen en afvalwater.

Het internationale werkveld valt sinds 2018 grotendeels onder de 'Blue Deal'.

Ons waterschap neemt vanaf 2019 deel aan de Blue Deal programma's in Colombia, Mozambique en Mali. Dit vergt inzet van medewerkers van verschillende vakdisciplines, door de hele organisatie heen.

Toekomstbestendig: Green Deal, Circulair en Energieneutraal

Om ook voor de toekomstige generaties onze leefomgeving op het gewenste niveau te houden, is het essentieel om eindige grondstoffen niet verder uit te putten en de uitstoot van CO₂ te reduceren. Ook is het nodig onze economie te ontwikkelen naar een circulaire economie (CE). Partijen, waaronder de waterschappen, streven naar 100% circulair werken in 2050. De landelijke doelstellingen zijn om in 2030 de uitstoot te reduceren met 49% en in 2050 met 95%. Het waterschap heeft uitgesproken in 2025 energieneutraal te willen zijn. Daarnaast wil het waterschap ruimte geven aan nieuwe ontwikkelingen, initiatieven van het bedrijfsleven, aan wetenschappelijk onderzoek, etc. om tot een circulaire economie te komen. Dit om de potentie van energie en grondstoffen uit afvalwater en het watersysteem verder te benutten. Als het waterschap hier zelf in investeert dient er wel een reële business case aan ten grondslag te liggen (terugverdienmodel).

Samenwerking afvalwaterketen

Als resultaat van het landelijke Bestuursakkoord Water (BAW) uit 2011 is nationaal en regionaal de samenwerking tussen gemeenten en waterschappen in de afvalwaterketen sterk verbeterd. Het bestuursakkoord Water loopt tot 2021 en betreft o.a. de onderwerpen de inzet op uniformering van databeheer, informatiebeveiliging, het verminderen van personele kwetsbaarheid en de gevolgen van de Omgevingswet voor de afvalwaterketen. Vanuit de tussentijdse evaluaties blijkt dat de besparingsdoelstellingen op koers liggen. In 2021 zal een eindevaluatie plaatsvinden.

Omgevingswet en digitale overheid

In mei van dit jaar is door de minister van Binnenlandse zaken aangegeven dat de invoering van de omgevingswet is uitgesteld tot 1 januari 2022. In dat extra jaar moeten alle betrokken partijen zorgen dat zij de ruimtelijke regelgeving hebben afgerond en aangesloten zijn op een werkend Digitaal Stelsel Omgevingswet (DSO). Ook kunnen gebruikers zo beter vertrouwd raken met de nieuwe manier van werken. Op 1 april was al bekend geworden dat de geplande invoerdatum van 1 januari 2021 door een vertraagde oplevering van het DSO onhaalbaar was. Ook het wetgevingsproces liep onderweg vertraging op. De coronacrisis vormde daarbij de druppel. De Vereniging van Nederlandse Gemeenten, het Interprovinciaal Overleg en de Unie van Waterschappen scharen zich in een gezamenlijke verklaring achter de nieuwe datum van 1 januari 2022. Ons waterschap werkt onverminderd door aan de invoering van de omgevingswet.

Regionale ontwikkelingen

Regionale uitwerking IBP

Op verschillende thema's uit het Interbestuurlijk Programma (IBP) zijn inmiddels vervolgspraken gemaakt met een doorwerking naar de regio. Voor het waterschap zijn er directe belangen verbonden aan de thema's klimaatadaptatie- en mitigatie, circulaire economie, vitaal platteland en de Nationale omgevingsvisie. Voor het onderdeel Nationale omgevingsvisie zijn wij betrokken geweest bij de pilot voor een Omgevingsagenda Oost (Overijssel en Gelderland).

Het programma Vitaal Platteland heeft in de regio Achterhoek een start gemaakt onder voorzitterschap van het waterschap. Ook zijn wij aangehaakt bij het opstellen van Regionale energiestrategieën (RES). Hiermee zal de ontwikkeling van regionale afstemmingstafels tussen de 4 overheden (Rijk, provincie, waterschap, gemeente) de komende jaren aan belang toe te nemen.

Achterhoek & Liemers

Het waterschap streeft ernaar om per samenwerkingsthema op het juiste schaalniveau met de betreffende partners samen te werken. Dit houdt in dat we onderwerpen daar oppakken waar dat het beste kan.

Dit doen we onder andere in de samenwerkingsverbanden Liemers ++, Achterhoek+, Regio Achterhoek, Platform Landbouw Natuur & Water (LNW), Kunstmestvrije Achterhoek en Vruchtbare Kringloop Achterhoek.

Grensoverschrijdende samenwerking

Veel van onze beken en watergangen hebben hun bovenlopen in het naburige Duitsland. Vanwege deze verbondenheid is het onderhouden van een goed netwerk met de Duitse overheden van belang. Dit gebeurt via ons grensoverschrijdende platform regionaal waterbeheer (GPRW), de grenswatercommissies, de Euregio's en diverse Duits-Nederlandse werkgroepen. Onder andere werken we samen met de Stichting derde Berkelcompagnie. Hier wisselen wij informatie uit, zetten wij in op beïnvloeding van het Duitse waterbeheer en benutten wij kansen op samenwerking.

Omgevingsanalyse als gevolg van de corona crisis

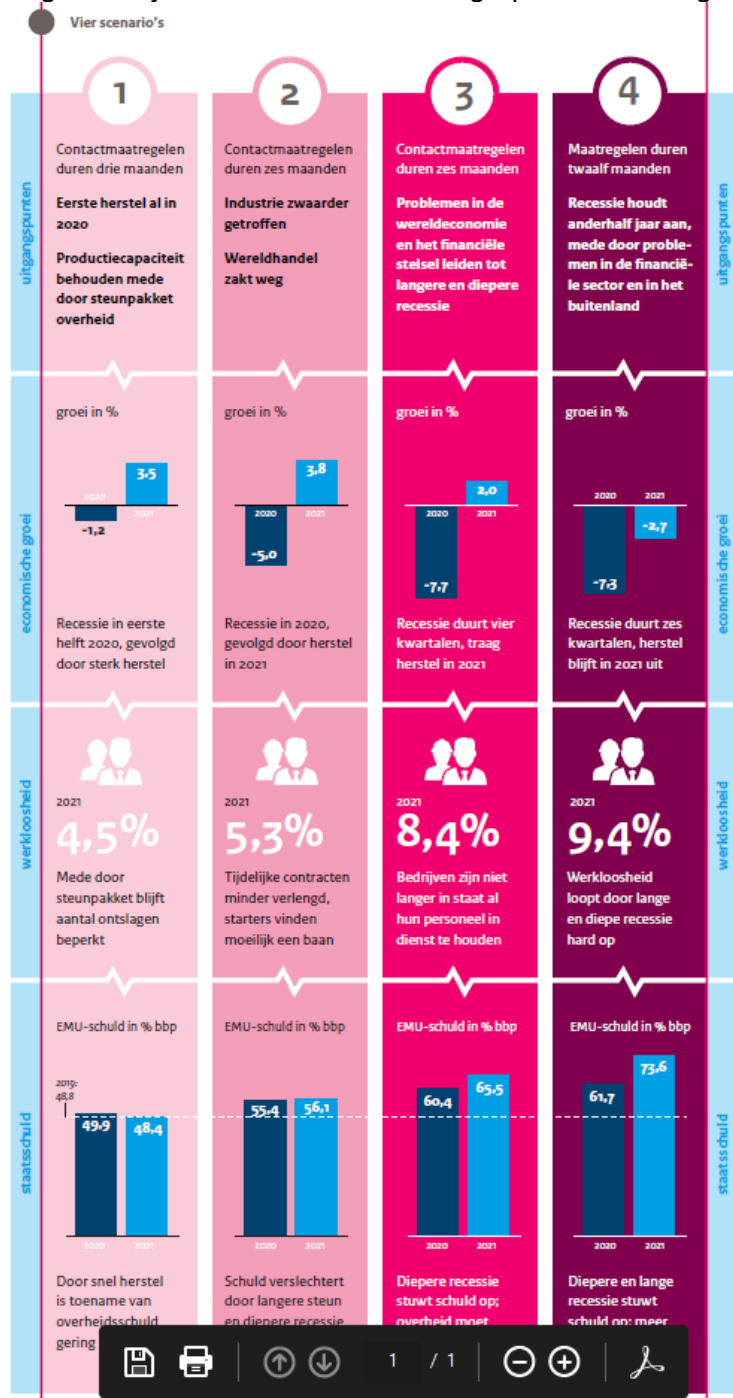
In tijde van crisis is het van belang om duiding te geven aan de gevolgen van de crisis. Om niet mee te gaan in het sentiment van alle dag hebben we als waterschap besloten om een aantal betrouwbare bronnen als uitgangspunt te nemen voor onze omgevingsanalyse. Daarnaast zitten we nog midden in de corona crisis tijdens het opstellen van deze PPN waardoor er nog een grote mate van onzekerheid blijft bestaan over de ontwikkelingen. Vandaar dat er gekozen is om de bestaande meerjarenraming als basis te handhaven en deze op basis van de best mogelijke inschattingen, gestoeld op informatie van meerdere kanalen, te updaten. Hiermee ontstaan een nieuw uitgangspunt voor de komende vier jaar. Zo te zeggen een nieuw basis meerjarenperspectief. Om de uitdagingen in deze nieuwe basis het hoofd te kunnen bieden zijn meerdere scenario's uitgewerkt.

Voor de ontwikkelingen op macro economisch niveau volgt het waterschap de cijfers van het Centraal Plan Bureau (CPB). Het CPB heeft in maart een eerste raming afgegeven voor de gevolgen van de Corona crisis. Hierin zijn een viertal scenario's uitgewerkt. Inmiddels kunnen we van deze scenario's het mildste scenario afschrijven aangezien we daar zeer tijdelijk met maatregelen geconfronteerd werden en waarbij het economische herstel ook halverwege het jaar 2020 ingezet zou worden. Hiervan is op dit moment nog geen sprake. In de overige scenario's wordt uitgegaan van een langere termijn van beperkende maatregelen. Onderling verschillen deze scenario's op basis van de zwaarte van de verwachte crisis.

In het kort komen de scenario's van het CPB hier op neer:

1. Contactmaatregelen duren drie maanden. Eerste herstel al in 2020. Productiecapaciteit behouden mede door steunpakket overheid.
2. Contactmaatregelen duren zes maanden. Industrie zwaarder getroffen. Wereldhandel zakt weg.
3. Contactmaatregelen duren zes maanden. Problemen in de wereldeconomie en het financiële stelsel leiden tot langere en diepere recessie.
4. Maatregelen duren twaalf maanden. Recessie houdt anderhalf jaar aan, mede door problemen in de financiële sector en in het buitenland.¹

In figuur 1 zijn deze middels een infographic verder uitgewerkt.

Figuur 1: Infographic CPB

¹ Bron: CPB Scenario's Coronacrisis. <https://www.cpb.nl/sites/default/files/omnidownload/CPB-Infographic-Economische-scenarios-corona-26mrt2020.pdf>

Naast deze basis voor de uitwerking van deze PPN is ook gebruik gemaakt van op onderdelen specifieke informatie. Hierbij is de keuze gemaakt om bij het opstellen van deze PPN, de meest recente informatie te gebruiken van gerenommeerde instellingen. Dit alles om zo actueel mogelijk te zijn. Hiermee is de onzekerheid uiteraard nog niet weggenomen. Hieronder een uiteenzetting van de zaken waarnaar gekeken is bij de totstandkoming van het financieel meerjarenperspectief.

Kapitaalslasten

Voor de kapitaalslasten volgt het waterschap de ontwikkeling van de rente. Deze wordt gevolgd middels de ontwikkelingen op de kapitaalmarkt. Echter gezien de financiering van het Waterschap zijn hier geen grote verschuivingen.

Personeelslasten

Hier volgt het waterschap de werkgeversvereniging van de Waterschappen en ontwikkelingen op de arbeidsmarkt die van invloed zijn. Daarnaast volgt het waterschap de ontwikkelingen van de cao onderhandelingen. Daarnaast is gekeken naar het pensioenakkoord en de uitwerking daarvan op de pensioenlasten.

Overige lasten

Voor de overige lasten volgt het waterschap de inflatiecijfers en daar waar specifieke ontwikkelingen relevant zijn worden deze door de desbetreffende units in kaart gebracht.

Inkomsten

Tariefontwikkeling:

Hierbij wordt de verwachte teruggang in belastingeenheden bij de zuiveringsheffing gedekt met een eenmalige tariefstijging. Concreet betekent dit een tariefstijging van 6,5% voor de zuiveringsheffing in 2021, met als basisjaar 2019. Voor de watersysteemheffing wordt in 2021 een tariefstijging van 3% met als basisjaar 2019 gehanteerd. In de jaren daarna worden beide heffingen, conform het bestuursakkoord, jaarlijks verhoogd met 3%, met als basisjaar 2019.

WOZ waarde ontwikkeling:

De WOZ waarde ontwikkeling wordt bijgehouden door de waarderingskamer. Voor het jaar 2020 zijn de beelden van de waarderingskamer meegenomen zoals altijd gedaan wordt in de PPN. Echter kijkt de waarderingskamer niet verder vooruit dan het lopende jaar. Om in deze onzekere tijden toch een voorspelling te kunnen doen is er gekeken naar de publicatie van De Nederlandse Bank² van de economische ontwikkelingen en vooruitzichten zoals gepubliceerd in juni van dit jaar. Daarbij is besloten om de ontwikkeling voor de komende twee jaar over te nemen en vervolgens te kiezen voor een nullijn.

VE - Woonruimte:

Voor de woonruimten geldt dat er een stabiel beeld is van het aantal woonruimten. Een ontwikkeling die zich voordoet bij de inning is dat de economische ontwikkelingen op individueel niveau kunnen leiden tot meer oninbaar. Daarnaast kunnen de economische ontwikkelingen ook gevolgen hebben voor de kwijtschelding.

VE - Tabelbedrijven:

Inschatting gemaakt door GBLT op basis van gebied specifieke inschatting van individuele bedrijfstakken en vertaald naar een geaggregeerd niveau.

VE - Meetbedrijven:

Voor de meetbedrijven is gekozen voor een bedrijfsspecifieke aanpak. Hierbij is gewerkt aan een inschatting van de ontwikkelingen door de afdelingen Zuiveringsbeheer en Riolerings en V&H. Dit is besproken en getoetst met de bedrijven zelf waardoor een nog specifiek beeld is ontstaan. Vervolgens is dit door GBLT verwerkt.

² https://www.dnb.nl/binaries/EOV%20voorjaar2020_tcm46-389040.pdf

3. Programma Watersystemen

Hoofdpijnen beleid

Het waterschap is verantwoordelijk voor het beheer van het oppervlaktewater en het grondwater in onze regio. We zorgen voor een goed beheer en onderhoud, dat past bij de ruimtelijk toegekende functies. Het Waterbeheerplan 2016-2021 biedt op hoofdlijnen een uitwerking van ons beleid voor:

- voldoende water: beleid voor normale, te droge en te natte omstandigheden, en 'overige waterkeringen'.
- schoon water: beleid voor ecologische en chemische kwaliteit, en kwaliteit voor specifieke wateren.

Uit het bestuursakkoord

Het bestuursakkoord onderstreept dat het omgaan met de effecten van klimaatverandering en het realiseren van schoon water de komende jaren belangrijk zijn voor een goed functionerend watersystemen.

Het bestuursakkoord benadrukt dat wij samen met onze partners willen bepalen welke maatregelen en investeringen nodig zijn om ons gebied in 2050 klimaatbestendig en waterrobuust te hebben ingericht. We zetten in op structurele maatregelen gericht op duurzaam voorraadbeheer van grondwater door bijvoorbeeld het verbeteren van de sponswerking van de bodem.

Omgaan met klimaatverandering

Het waterschap heeft in december 2017 een klimaatstrategie vastgesteld. Wij werken langs de volgende drie sporen aan de uitwerking van de strategie:

1. Klimaatstresstesten en risicodialogen met gemeenten

De ondersteuning van gemeenten bij het uitvoeren van klimaatstresstesten wordt in 2020 volledig afgerond. In 2021 zullen met veel gemeenten en eventuele andere partners de risicodialogen gevoerd worden. Hiermee geven wij samen invulling aan afspraken uit het Deltaplan Ruimtelijke Adaptatie. De risicodialogen leiden tot gezamenlijke acties. Het gaat hierbij niet alleen om fysieke ingrepen, maar ook om adequate calamiteitenplannen en bewustwording bij inwoners en bedrijven over de risico's en handelingsperspectieven. De communicatie campagne 'Weet van Water' voeren we in dit kader samen met gemeenten uit.

Uit het bestuursakkoord

Wij ondersteunen gemeenten bij klimaatstresstesten om de effecten van extreme neerslag, hittestress, droogte en risico's van overstromingen in beeld te brengen en programmatisch aan te pakken. Ons uitgangspunt is dat gemeenten in de lead zijn.

2. Bouwstenen voor kansrijke maatregelen

In navolging van de aanbevelingen van de landelijke Beleidstafel Droogte ontwikkelen wij – in afstemming met onze partners – in 2020 een visie op een duurzaam voorraadbeheer van het grondwater. Structurele maatregelen voor een klimaatbestendig grond- en oppervlaktewatersysteem zijn van belang om de extra verdamping door de droogte en de extra onttrekkingen voor drinkwater en beregening, in het winterseizoen weer aan te vullen. Deze visie zal een basis zijn voor de afweging van onze investeringen in maatregelen gericht op voorraadbeheer van grondwater voor 2021 en verder.

Verder brengen wij voor alle 5 stroomgebieden in beeld hoe en waar deelgebieden waterrobuust en meer klimaatbestendig kunnen worden gemaakt. Het streven is om deze inzichten in 2020/2021 te bundelen in een watersysteematlas. Op basis van deze inzichten kunnen wij onderbouwd afwegingen maken over ingrepen in het watersysteem en adviezen geven aan partners.

Ook zijn wij aangesloten bij het overleg van de provincie Gelderland en waterbedrijf Vitens over het vastleggen van Aanvullende Strategische Voorraden (ASV's) in onze regio. Op basis van deze inzichten bepalen wij samen met de partners in het platform Zoetwatervoorziening Oost-Nederland (ZON) de inhoud van een bod (maatregelen + kostenraming) aan het Rijk, gericht op mogelijke medefinanciering. Naast de voortzetting van de reeds lopende projecten gericht op versterking van de grondwatervoorraad zullen in 2021 tevens nieuwe projecten vormgegeven worden voor de planperiode 2022-2027.

De droogtesituatie van de afgelopen jaren laat zien dat het gewenst is om maatregelen te treffen om water langer te kunnen vasthouden en het grondwater meer te kunnen aanvullen. Met de aanpak 'elke druppel de grond in' zijn we vanaf 2018 intensief aan de slag om met maatregelen in het beheer en het onderhoud en met kleine aanpassingen in de watergangen en op agrarische bedrijven, de neerslag zo lang mogelijk vast te houden en te benutten ter aanvulling van bodemvocht en grondwater. De diepe drooglegging van veel watersystemen in ons beheergebied is een beperkende factor om water lang vast te houden. Dit vraagt om een herbeoordeling van de watersystemen voor wat betreft de balans tussen 'water vasthouden' 'water bergen' en 'water afvoeren'. Als bouwsteen voor het nieuwe Waterbeheerprogramma wordt een visie opgesteld over grondwatervoorraadbeheer. Daarin zal duidelijk worden hoe de inrichting van de watersystemen aangepast zou kunnen worden ten gunste van de grondwateraanvulling en welke maatregelen daarvoor geprogrammeerd kunnen worden.

In de huidige meerjarenbegroting is er gemiddeld bruto € 5,5 mln./jaar gereserveerd om onder meer maatregelen vanuit de grondwatervoorraadvisie te kunnen programmeren. Daarbij verwachten we dat er ten minste 60% subsidie beschikbaar zal komen voor deze projecten.

3. Uitvoering klimaatpilots

Klimaatadaptatie gaat niet alleen om fysieke aanpassing van watersystemen maar ook om verandering van houding en gedrag. We doen met deze aanpassingen ervaring op in de klimaatpilots 'Arnhem Klimaatbestendig', 'Zutphen, een prettig klimaat', 'Klimaat Klaar' en 'Landgoederenzone'. In de periode 2019-2021 wisselen we in het kader van ons Interreg-project 'Waterrobuuste steden' ervaringen uit met o.a. de Duitse steden Münster en Bocholt. De lessen en ervaringen uit de klimaatpilots vormen mede de basis voor het proces en de organisatie van de klimaatagenda voor de komende planperiode.

In 2020 stellen wij een klimaatagenda op, als basis voor het volgende waterbeheerprogramma 2022-2027. Hiermee bepalen wij tevens onze inzet in het kader van het landelijke Bestuursakkoord Klimaatadaptatie voor de komende planperiode.

Schoon en Gezond water

Het waterschap heeft in 2018 een strategie voor schoon en gezond water vastgesteld. Op basis van deze strategie bepalen wij welke maatregelen wij zelf willen treffen, o.a. aan de RWZI's, om de doelen voor schoon water te realiseren. Daarnaast vindt een uitwerking plaats voor samenwerking met o.a. de landbouw en met Duitse partners, omdat zij mede de waterkwaliteit beïnvloeden.

Gezamenlijke aanpak

Met ons Platform Landbouw, Natuur & Water (LNW) willen wij stimuleren dat alle belanghebbenden een gezamenlijk aanpak in de regio nastreven. Wij zien o.a. kansen voor een uitbreiding van de Vruchtbare Kringloop Achterhoek naar ons hele beheergebied. In 2020/2021 wordt een actieprogramma Schoon water uitgewerkt, als basis voor het volgende waterbeheerprogramma 2022-2027. In 2021 zullen de eerste projecten in dit kader worden opgetuigd. Hier nemen wij onze opgaven voor het bereiken van de KRW-doelen (zie verder onder kopje 'Kaderrichtlijn Water') in mee.

In 2020 hebben we een start gemaakt met de gezamenlijke schoon-water-aanpak rondom RWZI Winterswijk. Daarnaast geven wij de gewenste inzet aan vanuit het Rijk, gemeenten, de landbouw en naburig Duitsland. Dit betreft:

- Vermindering van nutriëntengehaltes in Duitse bovenlopen van onze waterlichamen.
- Verminderen aanwas van bodemslib vanuit de landbouw door afspoeling van bodemdeeltjes van erven en percelen.
- Vermindering van ammonium vanuit bemesting, vanuit de waterketen bij veel regenval, en vanuit voedselrijke waterbodems.
- Vermindering van een aantal zware metalen vanuit uitloging, bouwmaterialen, nalevering en natuurlijke achtergrondgehalten in de bodem, verkeer en indirecte lozingen op het riool.
- Vermindering van o.a. nikkel en PAKs vanuit verkeer en industrie.

Verder is vanuit het waterschap (meer) beïnvloeding van (boven)regionaal beleid nodig, bijvoorbeeld de problematiek van zware metalen en de prioritairere stoffen.

Uit het bestuursakkoord

Zo zullen wij de landbouwsector, medeoverheden en bedrijven in Nederland en Duitsland en het Nederlandse Rijk blijven aanspreken, motiveren en inspireren om hun verantwoordelijkheid te nemen.

Vitaal platteland

Voor het thema Vitaal platteland (klimaat, water, bodem, landbouw) uit het IBP is afgesproken een aanpak te hanteren die gericht is op concrete gebieden en thema's. Door de betrokken partners, waaronder het waterschap, is gekozen om in en met de volgende projecten aan het werk te gaan:

- Stroomgebied Baakse Beek, m.n. de Landgoederenzone.
- Regels voor regionale collectieve aanpak bij verwijdering van asbestdaken.
- Fiscale afrekening bij bedrijfsbeëindiging.
- Stimuleren De Marke als innovatiecentrum voor de kringlooplandbouw
- Agrarisch bodem- en waterbeheer.
- Uitwerken traject Kunstmestvrije Achterhoek.

Een belangrijk uitgangspunt is dat actief de samenwerking wordt gezocht en ruimte wordt geboden aan initiatiefnemers. Onze inzet is om voor de Landgoederenzone Baakse Beek vanuit 'Vitaal platteland' een extra impuls te geven aan de onderlinge samenwerking en klimaatdoelen.

Kaderrichtlijn Water

Op basis van de Kaderrichtlijn Water werken wij aan normen en doelen voor de waterkwaliteit, die deels Europees, deels nationaal en deels regionaal zijn vastgesteld. Het is een gedeelde verantwoordelijkheid van overheden en andere sectoren om deze in 2027 te bereiken. De maatregelen die wij zelf de komende jaren uitvoeren zijn in concept uitgewerkt en zullen, na het doorlopen van een gebiedsproces, in 2020 bestuurlijk worden vastgesteld.

Onze inzet richt zich op de volgende sporen:

- Effluentkwaliteit RWZI's: inzet is om voor 2027 technische aanpassingen bij vier RWZI's door te voeren, en bedrijfsmatige optimalisatie van een RWZI; voor de periode 2020-2023 te starten met twee zuiveringen.
- Aanpak voedselrijke waterbodems: onze inzet betreft het 'kwaliteitsbaggeren' en aanpassing van maaibeheer.
- Landbouw: wij zetten in op gezamenlijk meten van emissieroutes zoals erf- en perceelsafspoeling en bepalen van handelingsperspectief vanuit de agrarische sector.
- Grensoverschrijdend: inzet op uitwisseling van kennis en ambities ten behoeve van afname van afwenteling vanuit Duitse watergangen.
- Herinrichting: continueren van aanpassing van watergangen ('waterlichamen'), gericht op verbetering ecologie.

In vergelijking met de twee voorgaande KRW-planperioden verschuiven wij onze inzet van herinrichting van watergangen, naar beheer & onderhoud en aanpassing van RWZI's.

Kwaliteit 'overig water'

Onze (fysieke) maatregelen voor de Kaderrichtlijn Water zijn vooral gericht op de grotere watergangen ('waterlichamen'). Voor alle kleinere watergangen, zowel in landelijk als in stedelijk gebied, is onze aanpak gericht op monitoring (kennisontwikkeling) en preventie. Daarom breiden wij ons waterkwaliteitsmeetnet uit in het landelijk gebied en in stedelijke gebieden. Daarnaast zijn in 2020, in nauwe samenwerking met de provincie, doelen vastgesteld voor de overige wateren. In 2021 zullen systeemanalyses voor deze wateren opgestart worden en zal een uitvoeringsplanning voor de planperiode 2022-2027 gemaakt worden.

Systeem op orde

Er wordt jaarlijks een forse onderhoudsinspanning geleverd in het beheer en onderhoud, zodat de watersystemen voldoen aan de gewenste gebruiksfuncties. De komende jaren zal de vraag naar aangepast beheer en onderhoud toenemen, gericht op specifiek peilbeheer (nat en droog), waterkwaliteit en ecologie, en beleving en duurzaamheid. Dit vraagt om flexibiliteit in beheer en onderhoud. Dit vraagt om een integrale benadering en flexibiliteit in beheer en onderhoud.

Onderhouds- en maaibeleid

Begin 2019 is ons maaibeleid geactualiseerd vanuit het oogpunt van goed peilbeheer, realisatie van natuurwaarden en een efficiënte bedrijfsvoering. Uit de toetsing van het watersysteem op risico's van wateroverlast, bleek dat een aantal watergangen intensiever dan wel extensiever gemaaid kunnen worden. Deze inzichten zijn - naast de praktijkkennis uit het veld, de ecologische doelstellingen en biodiversiteitsdoelstellingen - meegenomen in de planning en uitvoering van het maaionderhoud.

Ook is invulling gegeven aan het vergroten van de biodiversiteit. Zo wordt er o.a. op plaatsen waar dit qua waterafvoer mogelijk is later in het voorjaar en minder frequent gemaaid waardoor kruiden tot bloei kunnen komen en de biotoop voor insecten, vogels en zoogdieren sterk wordt verbeterd.

In de nieuwe ministeriële regeling is opgenomen dat maaisel binnen een afstand van maximaal vijf kilometer van de watergang mag worden toegepast. Hier zijn wij in ons gebied mee gestart.

Meetprogramma baggeren

Op basis van de nota Waterbodem (vastgesteld in 2018) hebben wij een meetprogramma baggeren uitgewerkt. Het doel hiervan is te komen tot centrale registratie en regie op het baggerwerk aan het hoofdwatersysteem, de stedelijke waterpartijen en aan de grote zandvangen. Ook het kwaliteitsbaggeren (gericht op schoon water) is onderdeel van dit meetprogramma. Het programma wordt stapsgewijs uitgevoerd, wat over 10 jaar moet leiden tot een screening en programmering voor 1.250 km watergang.

Risico's op wateroverlast

In 2018 zijn de uitkomsten van het onderzoek naar risico's op regionale wateroverlast vastgesteld. Bij dit toetsingsonderzoek is rekening gehouden met de duur van een bui, de begroeiingsgraad, de hoogte van de grondwaterstand en de buitenwaterstanden. Het onderzoek liet zien dat het grootste deel van ons beheergebied voldoet aan de geldende normen voor wateroverlast. Minder dan 1.000 ha (0,5%) voldoet niet aan de norm. Er zijn 77 aandachtspunten naar voren gekomen, waarvan 36 knelpunten door intensivering van het onderhoud zijn opgelost. De urgente knelpunten zijn ondertussen aangepakt en de overige knelpunten worden de komende jaren geprogrammeerd.

Kaders voor kades

Naast de primaire en regionale waterkeringen heeft het waterschap ruim 300 km aan kades ('overige waterkeringen') in beheer. De functie van de overige waterkeringen is om wateroverlast te voorkomen vanuit het regionale watersysteem. De toestand van de kades is niet overal optimaal. Daarom is in 2018 is de 'Analyse en aanpak overige waterkeringen' vastgesteld, als toetsingskader voor komende maatregelen. Op basis van deze analyse werken wij aan een stapsgewijs uit te voeren plan om de toestand van de kades te verbeteren. De urgente knelpunten zijn ondertussen aangepakt en de overige knelpunten worden de komende jaren geprogrammeerd.

Stedelijk water

In stedelijk gebieden zijn er grote uitdagingen vanwege de klimaatontwikkeling en de waterkwaliteit. Langere droge perioden en hogere temperaturen wisselen af met intensievere neerslag. Dit vraagt dat we samen met gemeenten en andere partijen maatregelen treffen.

Ons programma stedelijk water is gericht op het realiseren van een zgn. basiskwaliteit. Voor urgente knelpunten wordt in samenspraak met de betreffende gemeente naar een maatwerkoplossing gezocht. Of daar aanvullende ambities aan worden gekoppeld zoals inzet op beleving en/of recreatief medegebruik is afhankelijk van de betreffende locatie en de ambities van de gemeente en bewoners hierin.

Ontwikkeling investeringen

Voor het investeringsvolume van het programma watersystemen is de meerjarenraming 2019-2022 het uitgangspunt. De recente peiling van de uitvoering van projecten en de analyse uit deze perspectievennota leiden tot een bijstelling van deze meerjarenraming. Onderstaande tabel toont de bijgestelde ramingen.

Investeringsraming programma Watersystemen

bedragen in € mln.

	Begroting 2020	Prognose 2020	<i>Raming</i> 2021	Raming 2022	Raming 2023	Raming 2024
1. Systeem op orde	3,2	3,2	3,5	3,5	3,8	3,8
2. Systeem Klimaatrobust	5,5	5,1	6,5	5,9	5,0	4,9
3. Systeem Schoon	5,4	5,1	5,6	5,5	5,0	5,0
4. Stedelijk Water	0,3	0,3	0,4	0,7	0,8	0,8
5. Bedrijfsvoering	1,1	1,1	0,7	0,7	0,3	0,2
Saldo programma bruto	15,4	14,7	16,7	16,3	14,8	14,6
Cofinanciering	-7,0	-7,0	-7,5	-7,0	-5,8	-5,8
Totaal programma netto	8,4	7,7	9,2	9,3	9,0	8,8
<i>Huidige PPN 2020-2023</i>	8,4	8,4	8,8	9,1	9,0	

Toelichting per deelprogramma

1. Systeem op orde

De investeringen in groot onderhoud bedragen ongeveer € 2,7 mln. per jaar. Dit betreft o.a. grote baggerklussen en kunstwerk-renovaties. Daarnaast wordt er jaarlijks ongeveer € 0,8 mln. geïnvesteerd in onderhoudsmaterieel.

2. Systeem Klimaat robuust

De investeringen in klimaatrobuste inrichting van het watersysteem bedragen gemiddeld ongeveer € 5,5 mln. per jaar. Dit betreft o.a. projecten in de Zumpe, de Wildenborch, Hagenbeek, Landgoederenzone Baakse Beek en wateropgaven in Arnhem-Noord, Zutphen en Lochem.

Ook de maatregelen vanuit de grondwatervoorraadvisie zullen geprogrammeerd worden binnen deze financiële ruimte. Daarbij verwachten we dat er voor deze 'droogtmaatregelen' ten minste 60% subsidie beschikbaar zal komen.

3. Systeem Schoon

De investeringen in verbetering van de waterkwaliteit zijn gemiddeld ongeveer € 5,25 mln. per jaar. Het betreft onze herinrichtingsprojecten (beekherstel, vispassages) op grond van de KRW, zowel in de lopende periode t/m 2021 als voor de periode vanaf 2022. Deze projecten worden, in combinatie met de ecologische verbindingszones, gefinancierd op basis van de Samenwerkingsovereenkomst met Gelderland (SOK) en de overeenkomst Blauwe Knooppunten met Rijkswaterstaat. Veelal kunnen we hier ook de Europese POP-gelden als cofinanciering voor benutten.

4. Stedelijk water

De maatregelen voor 'systeem op orde', 'klimaatrobust' en 'schoon' (deelprogramma's 1 t/m 3) hebben zowel betrekking op landelijk- als stedelijk gebied. Daarnaast is er voor stedelijk gebied gemiddeld ongeveer € 0,6 mln. per jaar gereserveerd voor specifieke maatregelen, zoals bijvoorbeeld waterbeleving en recreatief medegebruik. Dit betreft relatief kleine projecten zoals oeveraanpassingen en verdieping of verondieping van een waterpartij.

Totale lasten Watersystemen

De getoonde investeringen maken deel uit van de totale kosten voor de watersystemen. Naast de kapitaallasten - die het gevolg zijn van de investeringen - bestaan deze uit personele lasten en uit overige lasten. De totale kosten omvatten alle taken voor de instandhouding en de ontwikkeling van de watersystemen in ons gebied.

Totale lasten programma Watersystemen

bedragen in € 1.000

PPN 2021-2024	Prognose 2020	Raming 2021	Raming 2022	Raming 2023	Raming 2024
Kapitaalslasten	9.052	9.146	9.476	9.890	10.177
Personeelslasten	16.680	18.279	18.868	19.475	20.099
Overige lasten	16.448	16.765	17.128	17.559	17.851
Totaal lasten	42.180	44.190	45.472	46.924	48.127
Kapitaalsbaten	41	36	32	28	26
Overige baten	111	135	138	141	144
Totaal baten	152	171	170	169	170
Saldo programma (PPN 2021-2024)	42.028	44.019	45.302	46.755	47.957

4. Programma Waterveiligheid

Hoofdpijnen beleid

Vanuit het nationale Deltaprogramma werken wij de komende jaren verder aan het op orde krijgen van de dijken, aan een passende ruimtelijke inrichting en aan een adequate crisisbeheersing. Dit doen we samen met onze partners in het Hoogwaterbeschermingsprogramma (HWBP). Het Waterbeheerplan 2016-2021 biedt op hoofdlijnen een uitwerking van ons beleid, in de termen van de 'meerlaagsveiligheid':

- laag 1: preventie: verbeteren en op orde houden primaire en regionale waterkeringen;
- laag 2: aanpassen ruimtelijke inrichting;
- laag 3: effectieve en efficiënte crisisbeheersing.

Uit het bestuursakkoord

Het bestuursakkoord stelt dat een goed beheerdersoordeel en gezond boerenverstand hand in hand gaan bij het uitwerken van de opgaven voor de komende jaren.

Uitgangspunt is vast te houden aan het realiseren van de benodigde maatregelen om in 2050 aan de (nieuwe) normen te voldoen.

Hierbij kijken we nadrukkelijk naar kansen om werk en doelen met elkaar te verbinden. Door deze kansen mee te koppelen, open te blijven staan voor nieuwe innovatieve oplossingen en ons te verbinden met de opgaven van andere partijen, kan een beter resultaat voor iedereen worden bereikt met de laagst maatschappelijke kosten. Bij meekoppelkansen is het belangrijk dat dit vanuit de omgeving wordt gedragen en gefinancierd.

Uitwerking plannen en beleid

Uitwerking Deltaprogramma

In 2015 zijn de Deltabeslissingen vastgesteld. Voor het Rivierengebied is gekozen voor een krachtig samenspel tussen dijkverbetering en rivierverruiming. Voor goede bescherming tegen overstromingen zijn in het rivierengebied beide maatregelen nodig. Dit samenspel is in een zogenaamde voorkeursstrategie vastgelegd, met in ons beheersgebied een aantal rivierverruimingsmaatregelen zoals IJsselpoort en Havikerwaard.

We werken samen met regionale partijen onder het Bestuurlijk Platform Delta Rijn aan de uitwerking van deze voorkeursstrategie. Als uitwerking hiervan wordt door het ministerie gewerkt aan een Integraal Programma Riviermanagement (IRM). We werken aan synergie tussen het IRM en het HWBP, zodat er een goed samenspel ontstaat met meerwaarde in bv: werk met werk kunnen maken, het aan elkaar koppelen van grondstromen. Het financieel uitwisselen (vermeden kosten dijkversterking komen ten goede aan rivierverruiming) is hier onderdeel van. Voor Rivierklimaatpark IJsselpoort is het proces doorlopen van vaststelling van het voorkeursalternatief. In dat kader zijn de meekoppelmogelijkheden verkend met de dijkversterking in dit gebied

Overstromings(risico)informatie

Het waterschap is bezig met de actualisatie van overstromingsinformatie. De behoefte is er om meer, gedetailleerder en actueler inzicht te hebben in overstromingsrisico's van de grotere watergangen en op handelingsperspectieven daarbij. Deze informatie dient niet alleen onze calamiteitenbestrijding, maar kan ook antwoord geven op vragen in verband met de gemeentelijke stresstesten, ruimtelijke adaptatie, normeringsvragen en technische/bouwkundige vragen. Hiertoe investeren wij in een nieuw overstromingsmodel. Dit model is gericht op het gehele beheergebied en op zowel overstromingen vanuit het hoofdwatersysteem als vanuit het regionale watersysteem.

Uit het bestuursakkoord

Als waterschap willen we werken aan een groter gedeelde verantwoordelijkheid en zetten in op intensivering van de bestuurlijke en ambtelijke samenwerking met onze Duitse partners.

Samenwerking Duitse partners; dijkkring 48

Dijkkring 48 - o.a. gelegen aan de noordzijde van de Rijn - beslaat in totaal 98 kilometer waterkering, waarvan 53 kilometer in Nederland en 45 kilometer in Duitsland ligt. Voor de bescherming van het Nederlandse deel van dijkkring 48 zijn wij mede afhankelijk van Duitse dijken. Vanuit dit perspectief is het van groot belang om een strategie te bepalen in samenspraak met de Duitse partners.

In 2015 is daarom een gezamenlijk en grensoverschrijdend onderzoek gestart naar de beide dijkkringen in het grensgebied. De resultaten tonen de grensoverschrijdende overstromingsrisico's in dijkkring 42 en dijkkring 48 (zuidzijde Rijn) en zijn in 2019 tijdens een Duits-Nederlandse conferentie in Arnhem gepresenteerd. De onderzoeksresultaten worden vertaald in een werkprogramma.

Toetsing en dijkverbetering

Beoordelingsronde 2017-2023

De nieuwe veiligheidsnormen voor de dijken en de achterliggende risicobenadering zijn ingrijpend en stellen in veel gevallen hogere eisen aan onze waterkeringen (ondergrens overstromingskans 1/10.000). Hoe groter de gevolgen van een dijkdoorbraak op een traject zullen zijn, hoe strenger de norm. Daarom krijgen in ons gebied dijktraject 48-1 (Liemers) en 50-1 (Zutphen) de strengste norm.

De beoordeling van het eerste traject 48-1 (landgrens-Westervoort) is inmiddels afgerond. De beoordeling van de trajecten 49-2 en 50-1 (Doesburg naar Zutphen) is technisch afgerond en doorloopt het bestuurlijke vaststellingstraject. Momenteel wordt er gewerkt aan de trajecten 48-2 en 48-3 (Westervoort-Doetinchem).

De overige trajecten staan voor de periode tot en met 2022 op de planning.

Ontwikkelen Hoogwaterbeschermingsprogramma

In 2019 hebben de HWBP partners een programmaplan en alliantieprincipes vastgesteld. De alliantieprincipes vormen de bestuurlijke paraplu van de samenwerking in het HWBP. In deze principes zijn de bestaande doelen en scope van de alliantiesamenwerking bevestigd en zijn uitgangspunten geformuleerd voor sturing en organisatie van het HWBP.

Uitwerking normtraject 48-1, 49-2 en 50-1

Om voor subsidie van het HWBP in aanmerking te komen moet het project zijn opgenomen in het landelijke programma HWBP. Het leidend principe voor het opstellen van het programma is de veiligheidsurgentie; de meest urgente projecten komen het eerst aan de beurt. Zo kan altijd het eerst worden gewerkt aan de meest urgente dijken.

Om opgenomen te kunnen worden in de reguliere programmering is het doorlopen van een trajectaanpak en de ingangstoets noodzakelijk. De trajectaanpak moet twee belangrijke resultaten opleveren:

- Een afbakening van de deelprojecten.
- Een positieve ingangstoets om geplaatst te kunnen worden op het landelijke HWBP programma 2023- 2028.

Als eerste voeren wij in 2020 en 2021 een trajectaanpak en voorverkenning uit voor normtraject 48-1, waarbij de totale 27 km wordt opgeknipt in een aantal deelprojecten.

Elk deelproject heeft zijn specifieke omgevingskenmerken en versterkingsopgaven.

Vanaf 2022 start de uitwerking van een deelproject van normtraject 48-1.

Ook zullen we in 2020 starten met de trajectaanpak van de trajecten 49-2 en 50-1.

Zorgplicht en instandhouding

Uitvoering zorgplicht

Het beheer van waterkeringen en waterkerende kunstwerken pakken wij steeds meer integraal op, rekening houdend met de levenscyclus van de objecten. Daarbij groeit het informatiemanagement voor een goed beheer en voor verantwoording in een hoog tempo. Wij krijgen steeds meer de rol van informatiebeheerder als het gaat om het in beeld hebben van de gevolgen van inundaties voorafgaand (planvorming) en ná een dijkdoorbraak.

Dijkversterkingen, innovatieve oplossingen en omgevingswensen leiden tot een andere samenstelling van het door ons te beheren areaal en stellen ons voor nieuwe kennis- en beheervragen. Onze beheerorganisatie moet hierin op een flexibele wijze mee-ontwikkelen. Daarnaast kijken we ook of de nieuwe normering en benodigde bescherming voor de waterkeringen gevolgen hebben voor onze Keur en de Legger. De legger wordt eind 2020 opnieuw vastgesteld in dit kader. De basis hiervan is een uitgevoerde impactanalyse waarbij is gekeken in welke mate de huidige zones, de beschermingszone en het profiel van vrije ruimte, in het licht van de nieuwe normering aangepast moeten worden.

Crisisbeheersing

Bij (dreigende) crisis is goede informatievoorziening cruciaal, hiervoor is het nodig om aanvullende overstromingsinformatie te ontwikkelen. De dijkbewakingsorganisatie wordt opgeleid en de betreffende medewerkers volgen trainingen. Bij het oefenen wordt ook samengewerkt met onze Duitse partners.

Ontwikkeling investeringen

Voor het investeringsvolume van het programma veiligheid is de meerjarenraming 2020-2023 het uitgangspunt. De recente peiling van de uitvoering van projecten en de analyse van interne en externe ontwikkelingen (voorjaar 2020) leiden tot een bijstelling van deze meerjarenraming. Onderstaande tabel toont de bijgestelde meerjarenraming.

Investeringsraming programma Veiligheid

bedragen in € mln.

	Begroting 2020	Prognose 2020	<i>Raming</i> 2021	Raming 2022	Raming 2023	Raming 2024
1. Zorgplicht en instandhouding	1,4	1,0	1,4	1,0	0,9	1,0
2. Toetsing en dijkverbetering	6,8	4,9	5,2	18,1	13,4	7,5
3. Deelname in HWBP	6,5	5,7	5,6	5,4	5,4	5,3
4. Bedrijfsvoering	0,1	0,1	0,1	0,1	0,0	0,0
Saldo programma bruto	14,8	11,8	12,2	24,5	19,7	13,8
Cofinanciering	-4,6	-3,1	-4,6	-13,5	-11,8	-6,5
Investeringsvolume netto	10,2	8,6	7,6	11,0	7,9	7,2
<i>Huidige PPN 2020-2023</i>	9,6	9,6	8,3	7,6	8,3	

Toelichting per deelprogramma

1. Zorgplicht en instandhouding

De investeringen voor de zorgplicht bedragen tussen ca. € 1,0 mln. en € 1,4 mln. per jaar. Dit betreft o.a. de implementatie van de nieuwe normering, monitoringplan en de uitvoering van groot onderhoud.

2. Toetsing en dijkverbetering

De investeringen in de toetsing van onze dijktrajecten en het uitvoeren van dijkprojecten bedragen tussen ca. € 5 mln. en € 18 mln. per jaar. Dit betreft o.a. de HWBP projecten Grutbroek Doetinchem en Rijnkade Arnhem.

Ook is in de raming de trajectaanpak en de voorverkenning van normtrajecten 48-1, 49-2 en 50-1 opgenomen. De kosten voor de trajectaanpak zijn hierbij niet subsidiabel.

3. Deelname in HWBP

Onze jaarlijkse bijdrage aan het Deltafonds (dijkrekening) voor uitvoering van de dijkversterkingsopgave binnen het HWBP heeft een omvang van gemiddeld € 5,5 mln. per jaar.

Totale lasten Veiligheid

De getoonde investeringen maken deel uit van de totale kosten voor het programma Veiligheid. Naast de kapitaallasten - die het gevolg zijn van de investeringen - bestaan deze uit personele lasten en uit overige lasten. De totale kosten omvatten alle taken voor de instandhouding en de ontwikkeling van het dijkbeheer in ons gebied.

Totale lasten programma Veiligheid

bedragen in € 1.000

PPN 2021-2024	Prognose 2020	Raming 2021	Raming 2022	Raming 2023	Raming 2024
Kapitaalslasten	4.105	4.861	5.145	5.478	5.627
Personeelslasten	2.112	2.344	2.419	2.495	2.575
Overige lasten	1.701	1.718	1.778	1.800	1.834
Totaal lasten	7.918	8.923	9.342	9.773	10.036
Kapitaalsbaten	3	2	2	2	2
Overige baten	21	23	24	24	25
Totaal baten	24	25	26	26	27
Saldo programma (PPN 2021-2024)	7.894	8.898	9.316	9.747	10.009

5. Programma Afvalwaterketen

Hoofdpijnen beleid

In het Waterbeheerplan 2016-2021 staan de hoofdpijnen van ons beleid voor de inzameling, transport en de zuivering van afvalwater; voor een effectieve en efficiënte (afval)waterketen en voor het winnen van energie en grondstoffen.

Het bestuursakkoord benoemt (daarnaast) de *trias energetica* als aanpak voor de gewenste energietransitie, en spreekt de ambitie uit om bij te dragen aan een circulaire economie.

Waarde van de waterketen 2050

In 2019 is het traject visie 'waarde van de Waterketen 2050' uitgevoerd, samen met externe partners. Het geeft een beeld van de waterketen van de toekomst, specifiek voor het gebied van het waterschap. De scope hierbij is de huidige afvalwaterketen, inclusief de partijen met wie we samenwerken om onze doelen te bereiken, o.a. gemeenten en bedrijven. Met het opstellen van een toekomstbeeld bepalen wij als waterschap ook onze positie binnen de landelijke initiatieven en ontwikkelingen, zoals:

- doorontwikkeling van het concept Energie- en Grondstoffenfabriek
- doorontwikkeling van de Nutriënten, Energie en Waterfabriek (NEWater)
- vergroting biogasproductie
- het Grondstoffenakkoord en de transitieagenda's (2018)
- de Ketenaanpak medicijnresten uit water.

Het document 'waarde van de waterketen 2050' geeft handvatten en denklijnen bieden voor het maken van toekomstgerichte keuzes, samen met onze partners.

Schoon water en de afvalwaterketen

Het waterschap heeft in 2018 een strategie voor schoon en gezond water vastgesteld. Op basis van deze strategie concretiseert het waterschap de doelmatige maatregelen in de afvalwaterketen om bij te dragen aan schoon en gezond water.

Voor het behalen van de KRW opgave in 2027 is een investeringsopgave voor 4 RWZI's (Winterswijk, Lichtenvoorde, Ruurlo en Aalten) en een bedrijfsmatige optimalisatie voor 1 RWZI (Etten) gedefinieerd. Daarnaast kunnen bronmaatregelen nodig zijn om emissies van andere stoffen zoals zware metalen en microverontreinigingen te verminderen.

Bij de uitwerking van de KRW opgave wordt verkend of aanvullende opgaven en kansen kunnen meeliften. Een voorbeeld hiervan is het meeliften van de verwijdering van medicijnresten. Vanuit de landelijke 'Ketenaanpak medicijnresten uit water' is hiervoor gedeeltelijke financiering aan de waterschappen beschikbaar gesteld. Per RWZI wordt een voorstel voor een uitwerkingsvariant beschouwd vanuit de thema's van de visie waarde op de waterketen 2050.

De komende jaren wordt conform visie de maatschappelijk meerwaarde effluent vergroot door 'water op maat' te gaan leveren. Een eerste stap wordt gezet met gebiedspartners door watervraag en aanbod te verbinden en kansrijke hergebruikmogelijkheden te beschouwen.

Energie en CO2

Uit het bestuursakkoord

Het bestuursakkoord houdt vast aan energieneutraliteit in 2025. Wind is daarbij noodzakelijk, maar nooit zonder acceptatie van de inwoners. Wij beseffen dat wij CO2 produceren door de uitstoot van broeikasgassen uit onder andere de afvalwaterketen, de productie van materialen en het watersysteem. Wij brengen binnen twee jaar de consequenties hiervan in beeld en op basis daarvan stellen we een ambitieniveau op.

Het waterschap heeft 'energieneutraliteit in 2025' als doel gesteld, als bijdrage aan de klimaatmitigatie. Onze aanpak bestaat uit de sporen 1) energiebesparing; 2) opwekking van duurzame energie via zon, wind en biogas, en 3) vermindering van gebruik van fossiele energiebronnen. Voor deze sporen zijn diverse plannen in ontwikkeling en deels ook in uitvoering.

In het landelijke Klimaatakkoord zijn (ook) doelen voor de CO₂-reductie opgenomen. Dit maakt dat er sprake is van een verbreding in focus van energieneutraliteit naar klimaatneutraliteit. Het is daarom nodig om als waterschap te bepalen hoe wij in de nabije toekomst onze bijdrage aan deze doelen willen leveren.

Circulariteit

Uit het bestuursakkoord

Het bestuur onderschrijft de landelijke doelstelling als het gaat om 100% circulaire economie in 2050 en stelt zich daarin volgend op m.b.t. nieuwe ontwikkelingen en initiatieven van derden. Wendbaar is voor ons het kernbegrip voor de komende jaren. We spelen in op actuele uitdagingen, de veranderende vraag, nieuwe technologieën en blijven flexibel om nieuwe concepten te implementeren. We voeren hierover steeds het gesprek met onze medeoverheden, belanghebbenden en marktpartijen.

In 2021 wordt een inventarisatie gemaakt van de huidige grondstofstromen binnen het waterschap om de nul-situatie vast te stellen en te zien waar de eerste 'quick-wins' zijn te realiseren. Mooie ervaringen met circulariteit worden opgedaan, zoals de Kaamera extractie-installatie die in Zutphen.

De waterschappen werken in Unieverband samen aan dit thema. Studies en beleidsontwikkeling worden met andere waterschappen en organisaties op landelijk niveau opgepakt.

Ontwikkeling investeringen

Voor het investeringsvolume van het programma afvalwaterketen is de meerjarenraming 2020-2023 het uitgangspunt. Onderstaande tabel toont de bijgestelde meerjarenraming.

Investeringsraming programma Afvalwaterketen

bedragen in € mln.

	Begroting 2020	Prognose 2020	Raming 2021	Raming 2022	Raming 2023	Raming 2024
1. Renovatie en vervanging	8,5	8,4	7,3	3,2	6,0	5,2
2. Schoon water	1,0	0,0	0,7	4,0	3,2	5,0
3. Slibstrategie	0,0	0,1	1,0	6,9	4,0	0,0
4. Energie	1,5	0,3	1,2	0,0	0,0	0,0
5. Grondstoffen	0,0	0,7	0,1	0,1	1,0	1,0
6. Digitalisering/Informatiemanagement	0,3	0,2	0,2	0,3	0,3	0,3
7. Bedrijfsvoering	1,0	1,0	0,7	0,7	0,3	0,2
Saldo programma bruto	12,3	10,7	11,1	15,1	14,7	11,7
Cofinanciering	-0,1	-1,4	0,0	0,0	-0,7	-0,3
Investeringsvolume netto	12,2	9,2	11,1	15,1	14,0	11,3
Huidige PPN 2020-2023	12,2	12,2	13,4	14,1	13,0	

Toelichting per deelprogramma

1. Renovatie en vervanging

De investeringen betreffen voor het grootste deel vervanging van procesautomatisering op de rioolgemalen en zuiveringsinstallaties. Daarnaast wordt geïnvesteerd in RWZI Holten om robuuster aan de effluenteisen te voldoen. Ook wordt geïnvesteerd in de vervanging van oude tracés van persleidingen en onderdelen van zuiveringen en gemalen.

2. Schoon water

In de planperiode is € 13 mln. aan investeringen geraamd voor aanpassingen op de eerste drie RWZI's (Winterswijk, Ruurlo en Lichtenvoorde), met als doel de effluentkwaliteit aan te passen aan de draagkracht van het ontvangende oppervlaktewater. Naast investering worden ook bedrijfsmatige optimalisatie in het aanvoerstelsel en op de RWZI doorgevoerd.

3. Slibstrategie

Het verwerken van zuiverings-slib is een vaste kostenpost voor het waterschap. Voor de planperiode is een investering van in totaal € 12 mln. geraamd. Dit is vooral bestemd voor investeringen om slibgistingsinstallaties te optimaliseren of uit te breiden. Zo ontstaat meer gistingscapaciteit en kan al het zuiverings-slib van het waterschap vergist worden en wordt meer biogas geproduceerd.

4. Energie

De grootste investeringen in energie-transitie is het plaatsen van windmolens. De financiering hiervoor, komt niet uit het investeringsvolume van de Afvalwaterketen, maar wordt door de Windenergie BV gedaan. We investeren wel in het plaatsen van warmtepompen voor het opwarmen van gistingen. Dat is nodig voor het gistingsproces en werd tot nu toe door de inzet van gasmotoren gedaan. Nieuwe afzetroutes voor biogas maken warmtepompen interessanter.

5. Digitalisering en informatiemanagement

Er is jaarlijks een beperkt investeringsbedrag beschikbaar voor digitalisering en voor informatiemanagement in de afvalwaterketen.

6. Grondstoffen en circulaire economie

In de planperiode is investeringsruimte opgenomen voor projecten. Voorbeeld hiervan is de biogaswinning met Waterstromen en de Papierfabriek Doetinchem welke in 2021 wordt gerealiseerd.

Totale lasten Afvalwaterketen

De getoonde investeringen maken deel uit van de totale kosten voor de afvalwaterketen. Naast de kapitaallasten - die het gevolg zijn van de investeringen - bestaan deze uit personele lasten en uit overige lasten. De totale kosten omvatten alle taken voor de instandhouding en de ontwikkeling van de afvalwaterketen in ons gebied.

Totale lasten programma Afvalwaterketen

bedragen in € 1.000

PPN 2021-2024	Prognose 2020	Raming 2021	Raming 2022	Raming 2023	Raming 2024
Kapitaalslasten	15.984	15.950	16.069	16.305	16.439
Personeelslasten	9.936	10.596	10.944	11.302	11.671
Overige lasten	27.376	28.524	28.570	29.056	29.189
Totaal lasten	53.296	55.070	55.583	56.663	57.299
Kapitaalsbaten	208	204	201	84	77
Overige baten	525	452	679	677	1.210
Totaal baten	733	656	880	761	1.287
Saldo programma (PPN 2021-2024)	52.563	54.414	54.703	55.902	56.012

6. Bedrijfsvoering

Het bestuursakkoord en het WBP geven invulling aan het beleid voor bedrijfsvoering. Hierbij is een richting gekozen van digitale transformatie en wendbaarheid. Voor de komende PPN periode zijn er ontwikkelingen en maatregelen die effect hebben op de bedrijfsvoering. Deze worden hierna, tezamen met de effecten op de kosten, verder toegelicht.

I-Strategie en informatiemanagement

Het waterschap heeft in 2018 een i-strategie opgesteld om richting te geven aan de (landelijk) gevraagde digitale transformatie. Hoofdlijnen van onze inzet en aanpak zijn:

- verdere digitalisering van onze (overheids)dienstverlening
- waterinformatie organiseren als dienst
- benutten van technologische ontwikkelingen voor innovatie in onze primaire processen
- ondersteunen van het digitale verandervermogen van de organisatie

Eén van de instrumenten voor uitvoering is ons programma i-adapt dat gericht is op het faciliteren van innovaties met technologie en het vergroten van kennis en vaardigheden op digitaal gebied. Via het CI-Office worden daarnaast de programma's uitgedaagd om, met behulp van de metafoer 'man-on-the-moon', vanuit een wenkend langetermijnperspectief, de inzet van nieuwe technologieën te concretiseren.

Digitalisering van de (overheids)dienstverlening

De digitalisering van onze (overheids)dienstverlening wordt inhoudelijk voornamelijk gestuurd door landelijke wetgeving. Deze richt zich o.a. op geautomatiseerde uitwisseling van gegevens en informatie tussen overheden en op het verplicht beschikbaar stellen van openbare informatie in de vorm van open data.

In het kader van de Omgevingswet werken wij verder aan digitalisering van onze processen rond planvorming, regelgeving en vergunningverlening. Ook wordt gewerkt aan een open portaal waar burgers en bedrijven digitaal zaken kunnen doen met het waterschap. Daarnaast wordt continue gewerkt aan informatieveiligheid en digitale weerbaarheid. In 2020 willen wij het, overheidsbreed afgesproken, basisbeveiligingsniveau gerealiseerd hebben.

Waterinformatie en -communicatie

Waterinformatie wordt een nieuw product van het waterschap. Wij zetten in op excellent gegevensbeheer om de kwaliteit van de door ons te verstrekken informatie te waarborgen. In 2018 is een start gemaakt met het communicatieprogramma Weet van Water. De eerste gemeenten zijn hier inmiddels op aangehaakt, waardoor wij gezamenlijk communiceren over klimaat onder de vlag van Weet van Water. De komende jaren willen wij onder deze noemer met zoveel mogelijk partijen in ons werkgebied de samenwerking opzoeken.

Omgevingswet

De Omgevingswet is uitgesteld met een jaar. De wet treedt in werking op 1 januari 2022. Het waterschap wil tijdig 'Omgevingswet proof' zijn, dus wij werken onverminderd door aan het implementatietraject. Tot aan 1 januari 2022 werken we met 8 deelprojecten aan de producten en processen welke klaar en aangepast moeten zijn voor de komst van de Omgevingswet. Zo wordt in het najaar van 2020 een waterschapsverordening aangeboden ter vaststelling. Daarbij benutten we het jaar uitstel door het versterken van de samenwerking met ketenpartners en door te oefenen met het Digitaal Stelsel Omgevingswet. Tegelijkertijd kijken we vooruit naar de periode ná inwerkingtreding van de wet en gaan we aan de slag met onder andere de bestuurlijke thema's participatie en het projectbesluit.

Huisvesting

Gestaag wordt verder gewerkt aan de oplossing van de problemen met de vloerconstructie in ons hoofdgebouw. Dit najaar wordt een bouwkundig advies verwacht. Op basis hiervan wordt een plan van aanpak gemaakt. Parallel hieraan loopt een traject voor het vernieuwen van ons huisvestingsconcept. De opgedane inzichten in de Coronaperiode geven een nieuwe visie op onze manier van werken. Hiervoor wordt in de zomer een bijpassend werkconcept uitgewerkt, gericht op een flexibel en functioneel gebruik van ons gebouw. Er komt uiteindelijk één integraal voorstel van de werkzaamheden aan de vloeren en het huisvestingsconcept met een overzicht van de totale kosten. In deze PPN zijn de financiële gevolgen daarvan nog niet meegenomen. Deze worden verder uitgewerkt en meegenomen in de Bestuursrapportage 2020-2 met verwerking in de Begroting en de Meerjarenraming.

Strategische personeelsplanning

Komend jaar is in meerdere opzichten een “tussenjaar”. Het nieuwe waterbeheerprogramma gaat vanaf 2022 de koers en de ambitie aangeven, zodat echte beleidswijzigingen komend jaar niet of nauwelijks aan de orde zullen zijn. Tegelijkertijd zijn er ook afgelopen jaar nog beleidsbesluiten genomen en knelpunten naar voren gekomen die uitvoering behoeven. Daarnaast zijn de gevolgen van de coronacrisis op de economie en daarmee het effect op onze inkomsten nu nog grotendeels onvoorspelbaar. Hiermee rekening houdend is gekozen voor een personele groei passend bij genomen besluiten en uitgesproken ambities.

In het formatieplan wordt rekening gehouden met de verplichting voor de participatiewet voor mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt. Hierin wordt voorzien in een groei van 3 fte. Daarnaast wordt in de meerjaren-programmering voor het HWBP de reeds voorziene capaciteitsopbouw gerealiseerd. Dat betekent concreet een uitbreiding van 5fte bij projecten en 1 fte voor hydrologische modellering van o.a. overstromingsrisico's. Tot slot wordt de door het bestuur genomen besluiten en uitgesproken zorgen en ambities vertaald in formatie. Het gaat dan om de hydrologische capaciteit voor droogte en klimaat, de monitoring van overige wateren, business development voor Kaamera, het verder brengen van biogas en schoonwater opgaven, het borgen van data kwaliteit, het op orde brengen van de vergunning verlening, het versterken van de inkoopfunctie en het invullen van de benodigde capaciteit voor procesautomatisering.

7. Financiële verkenning en meerjarenraming

In dit hoofdstuk worden de relevante financiële ontwikkelingen verkend met hun gevolgen voor het waterschap. Het gaat hierbij zowel om gevolgen voor de lasten, als voor de baten. De verkenning leidt tot voorgestelde kaders voor de komende begroting en een bijgestelde financiële raming voor de komende periode.

Voor het doorrekenen van de gevolgen voor de komende planperiode zijn een aantal uitgangspunten als basis genomen. Hieronder zullen deze toegelicht worden en vervolgens zullen de gevolgen daarvan voor de baten en lasten worden toegelicht.

Het uitgangspunt voor de doorrekening van deze PPN is dat er niet gesneden wordt in het bestaand beleid en de uitvoering van taken. Ook wordt er geen nieuw beleid toegevoegd in deze PPN, deze worden meegenomen in het WBP dat momenteel ook opgesteld wordt. Hetgeen hier dus beschreven is stoelt op reeds eerder vastgesteld beleid en besluiten. Hierbij volgen we de algehele gedachtenlijn van de Rijksoverheid, waarbij geïnvesteerd blijft worden om de economie te stimuleren. De Rijksoverheid heeft aangegeven te hebben geleerd van de vorige crisis toen de crisis, mede door bezuinigingen van de overheden, dieper was en langer duurde. Deze uitgangspunten in ogenschouw houdende heeft de totale doorrekening plaatsgevonden en heeft tot het resultaat geleid.

Zoals bekend worden de resultaten van het waterschap bepaald op taak. Het resultaat per taak wordt uiteindelijk bij een positief resultaat toegerekend naar de bestemmingsreserve DFB. Deze bestemmingsreserve kan vervolgens ingezet worden voor het duurzaam financieel beleid en/of nieuw beleid. Dit is uiteindelijk ook beschreven in de uitwerking van deze PPN. Hierbij wordt uitgegaan van een eenmalige tariefstijging van 6,5% bij de zuiveringsheffing in 2021, met als basisjaar 2019. In de jaren daarna is er een jaarlijkse tariefstijging van 3%, met als basisjaar 2019. Voor de watersysteemheffing wordt, conform het bestuursakkoord, het tarief jaarlijks verhoogd met 3%, met als basisjaar 2019.

Hierdoor wordt de totale verwachting van de corona crisis en overige (economische) ontwikkelingen gedeeltelijk geabsorbeerd in de DFB doelstelling. Met andere woorden gaat de termijn waarop het waterschap de schuldquote verlaagt naar 250% verder in de tijd geschoven worden.

Verder wordt nagegaan hoe de maatregel voor het DFB voor het verkorten van de afschrijvingstermijn van de HWBP solidariteitsbijdrage vorm gegeven kan worden. Daarbij wordt, op voordracht van de accountant, de afschrijvingstermijn voor de HWBP solidariteitsbijdrage in het jaar 2020 verkort naar 30 jaar. Dit gebeurt om in de jaarrekening van 2020 niet wederom een bevinding te hebben ten aanzien van de afschrijvingstermijnen. Die maatregel is reeds verwerkt in deze PPN.

Ontwikkeling financieel-economische parameters (lasten)

De ontwikkeling van de financiële parameters inflatie, personeelslasten en rente wordt hieronder weergegeven. Voor deze gegevens is uitgegaan van de cijfers van het Centraal Planbureau (CPB). Het CPB heeft meerdere analyses gemaakt waarbij onder andere de impact van de corona crisis, middels de in hoofdstuk 2 reeds beschreven scenario's, getracht is vorm te geven. In deze PPN is daarmee rekening gehouden.

Inflatie

Het inflatiecijfer vertoont een licht stijgende lijn van 1,8% in 2021 naar 2,0% in 2024. Dit is gebaseerd op de laatst bekende inschatting van het CPB en het constante beleid van de ECB om op of net onder 2% inflatie uit te komen.

Rente

De rekenrente daalt naar verwachting van 2,2% in 2021 naar 2,0% in 2024, voornamelijk door herfinancieren van leningen tegen een lager tarief. De rekenrente is een door ons berekende rente op basis van alle uitstaande leningen.

Investeringsraming

Periodiek wordt een analyse gemaakt van de voortgang van de voorbereiding en realisatie van voorgenomen projecten binnen de programma's. In deze perspectievennota is uitgegaan van de meest actuele investeringsraming.

Netto Investeringsraming WRIJ 2021-2024

bedragen in € mln.

	Begroting 2020	Prognose 2020	<i>Raming</i> 2021	Raming 2022	Raming 2023	Raming 2024
Programma Watersystemen	8,4	7,7	9,2	9,3	9,0	8,8
Programma Veiligheid	10,2	8,6	7,6	11,0	7,9	7,2
Programma Afvalwaterketen	12,2	9,2	11,1	15,1	14,0	11,3
Totaal WRIJ	30,7	25,6	27,9	35,4	31,0	27,4
<i>Huidige PPN 2020-2023</i>	<i>30,2</i>	<i>30,2</i>	<i>30,5</i>	<i>30,8</i>	<i>30,3</i>	

Personeelslasten

Voor de personele lasten wordt uitgegaan van een jaarlijks autonome stijging van 3% behalve voor het jaar 2021. In dit jaar wordt uitgegaan van een stijging van 3,5%. Dit is gebaseerd op het feit dat de bijdrage voor pensioenen aanzienlijk hoger wordt voor het Waterschap. Daarnaast wordt een toenemend beroep op de opleidingsbudgetten verwacht. Dit is gebaseerd op het feit dat het huidige PBB na het jaar 2021 afloopt en dat er gezien de hogere frequentie in het thuiswerken en de daarbij veranderde manier van werken een hogere behoefte aan opleiding is.

Daarnaast is rekening gehouden met een formatieve uitbreiding zoals beschreven bij de strategische personeelsplanning in hoofdstuk 6.

Overige lasten

Voor de periode van de PPN 2021-2024 zien we een daling in de overige lasten. Deze daling is met name veroorzaakt door twee zaken. Allereerst is voor de komende periode een nieuw energiecontract afgesloten. Daarbij is de prijs voor energie lager dan het voorgaande contract waarmee tot nu toe rekening is gehouden in de doorrekening van de energiekosten. Daarnaast is in de overige lasten ook de garantieregeling opgenomen. Deze garantieregeling is door de verwachte verminderde opbrengst bij bedrijven waarmee het waterschap een garantieregeling heeft ook lager. Hierdoor verlagen de kosten. Daarnaast zijn er een aantal lasten die door genomen besluiten iets hoger uitvallen. Per saldo zijn de overige lasten voor de planperiode lager.

Onzekerheden en risico's

Normaal gesproken worden hier met name onzekerheden in de kosten benoemd waarbij ontwikkelingen gemonitord worden maar waarbij nog geen uitspraak te doen is over de eventuele financiële gevolgen. In deze PPN komt daarbij dat de corona crisis voor een grote mate van onzekerheid zorgt. Alle inschattingen die gedaan zijn om te komen tot een nieuwe PPN zijn gedaan met de grootst mogelijke nauwkeurigheid. Desalniettemin is de onzekerheid en de volatiliteit nog steeds zeer groot. Daarnaast zijn er nog een aantal ontwikkelingen waarvan nog niet bekend is wat de impact is op de kostenontwikkeling.

Deze zijn daarom nog niet in de ramingen meegenomen, maar kunnen op termijn wel tot kosten leiden. In het kort betreft dit de volgende zaken:

- Kosten voor aanpassing van de vloerconstructie van ons hoofdkantoor te Doetinchem,
- Uitkomsten van onderhandelingen over nieuwe arbeidsvoorwaardenregeling, vanaf 31 december 2020.
- Rente ontwikkeling en het effect op de pensioenlasten. Daar waar pensioenverzekeraars de dekkinggraad moeten baseren op de rente zien we dat met een steeds verder dalende rente de dekkinggraad van pensioenverzekeraars onder druk komt te staan. Hierdoor lopen premies op en ziet ons waterschap dat terug in de pensioenpremies. Daarnaast moet het waterschap voor (voormalige) bestuurders ook de pensioenen reserveren en ook daar is het waterschap afhankelijk van de rente. Door dalende rente moet er meer worden gereserveerd wat tot extra lasten leidt.

Ontwikkeling financieel-economische parameters (baten)

De verwachte ontwikkeling van de omvang van de belastingeenheden wordt hieronder weergegeven en is gebaseerd op inzichten vanuit de eigen organisatie, externe bronnen en prognoses van het gemeenschappelijk belastingkantoor GBLT.

Aantal VE's

Bij de bedrijven wordt een daling van de VE's verwacht in 2021 en 2022. Dit wordt voor een belangrijk gedeelte veroorzaakt door de verslechterende economische vooruitzichten. Daarnaast zijn er bij een aantal grote industriële lozers bedrijfsspecifieke oorzaken aanwijsbaar welke zorgen voor een (tijdelijke) teruggang. In de jaren daarna wordt een lichte stijging van het aantal VE's verwacht.

De woonruimten laten een licht stijgend beeld zien op basis van de verwachte bevolkingsopbouw in de komende jaren. Wel verwachten we hier een impact op het betaalgedrag door de ongunstige economische vooruitzichten. Dit wordt verderop toegelicht bij oninbaar en kwijtschelding.

Watersysteembeheer

De prognose voor de ontwikkeling van de gebouwde eigendommen (WOZ-waarde) is gebaseerd op gegevens van de Waarderingskamer en macro-economische voorspellingen van de Nederlandse Bank. Voor de komende jaren lijkt het prijspeil op de woningmarkt nog verder te groeien. We verwachten een WOZ-waardestijging van 5% in 2021 en 3% in 2022. Daarna zal dit, door verslechterende economische omstandigheden, omslaan in een verlaagd niveau. Hierbij is er voor de jaren 2023 en 2024 nog een grote onzekerheid. Mede omdat er nog grote onzekerheid is en de verwachting is dat de periode van stijging tot een eind komt is voor 2023 en 2024 gekozen om uit te gaan van een WOZ waarde ontwikkeling van 0%.

Voor de vervuilingseenheden met betrekking tot bronneringen (grondwateronttrekking) verwachten wij een jaarlijks volume van 5.000 VE's. Dit is een afname ten opzichte van de voorgaande ramingen. Naast de verwachte terugval in bedrijfseconomische activiteiten door de coronacrisis spelen de lagere grondwaterstanden als gevolg van droogte hierbij een belangrijke rol.

Oninbaar en kwijtschelding

Bij zowel kwijtschelding als oninbaar wordt een toename verwacht als direct gevolg van de coronacrisis. GBLT verwacht, mede op basis van realisatiecijfers uit de voorgaande crisis, dat er relatief meer huishoudens en bedrijven moeite krijgen met het betalen van hun belastingaanslag. Dit vertaalt zich naar een stijging van de oninbaarheid van € 0,7 mln. in 2021 oplopend naar € 0,8 mln. in 2024.

Bij de kwijtschelding was reeds een toename waarneembaar in de afgelopen jaren³. Vanwege de teruggang van de economie wordt een verdere stijging verwacht van € 2,3 mln. in 2021 naar € 2,8 mln. in 2024. Hierbij is ook rekening gehouden met het effect van de verwachte tariefstijgingen in de komende jaren.

Dividend

Voor 2021 en verder wordt er gerekend met een totale dividend uitkering van € 4,3 mln. bestaande uit € 4,0 mln. van de NWB bank en € 0,3 mln. van Waterstromen BV. Dividend wordt niet getoond in het operationeel resultaat (per taak) maar afzonderlijk.

Tariefontwikkeling

Voor de zuiveringsheffing wordt in 2021 een eenmalige tariefstijging gehanteerd van 6,5%, met basisjaar 2019. Voor de watersysteemheffing wordt gerekend met een 3% tariefstijging met 2019 als basisjaar. In de jaren daarna wordt bij beide heffingen, conform het bestuursakkoord, gerekend met een jaarlijkse tariefstijging van 3%, met als 2019 als basisjaar.

Afschrijvingsbeleid

In het bestuursakkoord is opgenomen dat het college in 2020 zou komen met een voorstel over de afschrijvingstermijn van de jaarlijkse bijdrage aan het HWBP, als onderdeel van het planmatig afbouwen van onze schuldpositie. Door de Corona virusuitbraak is de financiële bewegingsruimte van ons waterschap onzeker. De afschrijvingstermijn van de jaarlijkse bijdrage aan het HWBP wordt vanaf 2020 verlaagd van 35 naar 30 jaar. Deze afschrijvingstermijn is door onze accountant aangegeven als maximale termijn waarin het HWBP kan worden afgeschreven. Verder gaan wij periodiek ons afschrijvingsbeleid herijken. Mocht dit aanleiding geven voor verdere aanpassingen zullen deze tijdig in de jaarlijkse P&C cyclus worden ingebracht.

Meerjarig financieel perspectief

Het meerjarig perspectief is opgesteld met als uitgangspunt de opgaven uit het waterbeheerplan en het bestuursakkoord, uit te voeren binnen de aangegeven financiële kaders. De verwachte positieve resultaten worden op grond van het duurzaam financieel beleid (DFB) toegevoegd aan de bestemmingsreserve DFB.

Het geactualiseerde meerjarenperspectief komt er als volgt uit te zien.

Financieel perspectief Rijn en IJssel

bedragen in € 1.000

PPN 2021-2024	Prognose 2020	Raming 2021	Raming 2022	Raming 2023	Raming 2024
Baten	98.759	104.984	106.964	110.123	113.525
Lasten	102.485	107.331	109.321	112.404	113.978
Operationeel resultaat	-3.726	-2.347	-2.357	-2.281	-453
Dividenden	5.800	4.300	4.300	4.300	4.300
Resultaat voor bestemmen	2.074	1.953	1.943	2.019	3.847
Stand vrij inzetbare reserve per 01-01	3.806	3.806	3.806	3.806	3.806
Toevoeging/onttrekking reserve	0	0	0	0	0
Stand vrij inzetbare reserve per 31-12	3.806	3.806	3.806	3.806	3.806
Stand reserve DFB per 31-12	6.841	8.794	10.737	12.756	16.603

³ Oorspronkelijk zou er bij de PPN een nadere analyse gemaakt worden van de oorzaken en verwachte ontwikkeling van de kwijtschelding. Vanwege de huidige omstandigheden inclusief onzekere vooruitzichten achten we dit niet het juiste moment om deze analyse te maken.

Opmaat naar begroting en meerjarenraming

Met inachtneming van het geschetste meerjarig financieel perspectief zullen per taak de volgende lasten (exclusief de dividendinkomsten NWB en Waterstromen) en investeringsvolumes als uitgangspunt worden gehanteerd bij het opstellen van de Begroting 2021:

- netto lasten voor de taak Watersysteembeheer (programma's Watersystemen en Veiligheid): € 52,9 mln., bij een investeringsvolume van € 16,8 mln.
- netto lasten voor de taak Zuiveringsbeheer (programma Afvalwaterketen): € 54,4 mln., bij een investeringsvolume van € 11,1 mln.

In onderstaande tabellen zijn de geactualiseerde baten en lasten per taak samengevat.

Financieel perspectief taak Watersysteembeheer

bedragen in € 1.000

PPN 2021-2024	Prognose 2020	Raming 2021	Raming 2022	Raming 2023	Raming 2024
Baten	47.748	50.288	52.517	54.118	55.728
Lasten	49.922	52.917	54.618	56.502	57.966
Operationeel resultaat	-2.174	-2.629	-2.101	-2.384	-2.238
Dividend NWB	4.245	4.000	4.000	4.000	4.000
Resultaat voor bestemmen	2.071	1.371	1.899	1.616	1.762
Stand vrij inzetbare reserve per 01-01	2.962	2.962	2.962	2.962	2.962
Toevoeging/onttrekking reserve	0	0	0	0	0
Stand vrij inzetbare reserve per 31-12	2.962	2.962	2.962	2.962	2.962
Stand reserve DFB per 31-12	4.266	5.637	7.536	9.152	10.914

Financieel perspectief taak Zuiveringsbeheer

bedragen in € 1.000

PPN 2021-2024	Prognose 2020	Raming 2021	Raming 2022	Raming 2023	Raming 2024
Baten	51.011	54.696	54.447	56.005	57.797
Lasten	52.563	54.414	54.703	55.902	56.012
Operationeel resultaat	-1.552	282	-256	103	1.785
Dividend Waterstromen en NWB	1.555	300	300	300	300
Resultaat voor bestemmen	3	582	44	403	2.085
Stand vrij inzetbare reserve per 01-01	844	844	844	844	844
Toevoeging/onttrekking reserve	0	0	0	0	0
Stand vrij inzetbare reserve per 31-12	844	844	844	844	844
Stand reserve DFB per 31-12	2.575	3.157	3.201	3.604	5.689

Netto lasten 2021 per programma

De lasten per programma zijn, na aftrek van subsidies, vergoedingen en/of andere bijdragen, ook als volgt weer te geven:

bedragen in € 1.000

Programma	Raming 2021
Veiligheid	8.898
Watersystemen	44.019
Afvalwaterketen	54.414
Totaal lasten	107.331

Ontwikkeling weerstandsvermogen

Het weerstandsvermogen is gebaseerd op een risico-inventarisatie waarbij gekeken is naar de mogelijke risico's die het waterschap loopt en wat de financiële impact daarvan zou zijn. Vervolgens wordt gekeken naar de kans dat dit risico zich voordoet en op basis van die analyse is een weerstandsvermogen bepaald. Het weerstandsvermogen wordt periodiek herijkt. Uit een recente actualisatie is gebleken dat het bestaande weerstandsvermogen van € 2,674 mln. toereikend is. Dit bedrag is reeds in eerdere jaren in de reserve geplaatst.

Ontwikkeling schuldpositie

Met alle onzekerheid die er is naar aanleiding van de Corona crisis is het inschatten van de ontwikkelingen in de schuldquote ook lastiger geworden. Voor de totale doorrekening is in de voorgaande tekst aangegeven waar rekening mee is gehouden en hoe de impact op het resultaat voor de komende planperiode is. Daarmee rekening houdend is een doorkijk gemaakt wat de impact op de schuldquote is.

Hieronder wordt de ontwikkeling weergegeven van de schuldquote zoals deze beschikbaar was bij de laatste vastgestelde begroting en meerjarenraming. Naar aanleiding van de ontwikkelingen van de Corona crisis en de overige (economische) ontwikkelingen, en de daarmee samenhangende teruggang in inkomsten, is er een negatieve uitwerking op de schuldquote. In onderstaande figuur is dit verwerkt.

